

תולדות,

(ב) אומעטום וואו רש"י ברענגט צוויי אדער מער פירושים, איז עס אלעמאל צוליב דעם וואס יעדער פון זיי האט אין זיך עפעס א שוועריקייט וואס איז ניטא אין דעם צווייטן פירוש. אויך דער סדר צווייטן פירוש איז גרעסער ווי פון ערשטן פירוש, און אזוי דער דריטער פירוש — לגבי דעם צווייטן פירוש.

דאָרף מען פאַרשטיין: וועלכע שוועריקייטן זיינען פאַראַן אין די דריי פירושים פון אונזער פרש"י; און מיט וואס איז דער צווייטער פירוש מער קשה פון ערשטן און דער דריטער פון די פריערדיקע צוויי?

(ג) ווי גערעדט כמה פעמים, אז דאָרט וואו רש"י שרייבט דריי פירושים, איז (אויסער דער באַזונדערער קשיא אין יעדן איינצלענעם פירוש וואס ווערט אַראָפּגענומען דורך די צוויי אנדערע פירושים, איז) פאַראַן אויך א שווערי-קייט אין יעדע צוויי (פון די דריי) פירושים צוזאַמען, צוליב וועלכער ס'איז נויטיק דער דריטער פירוש, וואס לויט אים איז ניטאָ אַט די קשיא' (וואָרום אויב מ'וועט זאָגן אז אויך דורך צוויי פירושים גייען אַראָפּ אלע קשיות, וואָלט דאָך רש"י ניט דאַרפן אַנקומען צו א דריטן פירוש).

דאָרף מען אין פירוש רש"י שלפנינו געפינען אויך די קשיא משותפת פון

א. אויפן פסוק: "ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות" זאגט רש"י דריי פירושים וואס ס'איז געווען די סיבה וואס האט געבראַכט צו "ותכהין": בעשנן של אלו (שהיו מעשנות ומקטירות לעיניו¹). דאָ כשנעקד ע"ג המזבח והי' אביו רוצה לשחטו באותה שעה נפתחו השמים וראו מלאכי השרת והיו בוכים וירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו לפיכך כהו עיניו. דאָ כדי שיטול יעקב את הברכות.

איז אין דעם ניט פאַרשטאַנדיק:

(א) אין פשטות קומט אויס, אז דער פסוק גופא גיט דעם טעם — אין די ווערטער וואס ער זאגט פריער: "ויהי כי זקן יצחק" און אלס תוצאה דערפון — "ותכהין עיניו מראות"² [ע"ד ווי עס שטייט: ביי יעקב אבינו: "ועיני ישראל כבדו מזוקין", און ווי מען זעט במוחש, אז אויף דער עלטער ווערט אפגע-שוואכט דער כח הראי'. וויבאלד דער פסוק אַליין זאגט די סיבה פון "ותכהין", צוליב וואס דאָרף רש"י זוכן אנדערע טעמים?]

(1) פרשתנו כו, א.

(2) בראים כאו מפרש שכהו עיניו מצד שהי' מיצר לו על עשן העיז (וראה גם לקרש ח"ה ע' 139 ואל"ף). ובתנחומא כאן (ח): אמר הקב"ה הריני מכהה את עיניו כה. אבל מפשטות לשון רש"י. בעשנן כה' מוכח, שכהיה עיניו בא מהעשן עצמו (דטבע העשן להזיק לעינים — משלי יוד, כו), וכבשפ"ח כאו. (3) וכן פירש הרשב"ם, ד"ק ורבינו בחיי כאו.

(4) ויחי מח, י.

(5) אבל אין להקשות דלפי פרש"י למה נאמר בכתוב, ויהי כי זקן יצחק' (וראה משכיל לדוד כאו) *

(*) עיקר הקושיא הוא לפי פ' הראשון. בעשנן של אלו, משא"כ לפ' הב' והג' — ראה לקמן בפנים סעיף ו' והערה 26.

— כי יל, שוה"ה הקדמה (לא ל"ותכהין, כ"א) לכללות הסופר שרצה יצחק לברך את עשו, שזה שייך רק כאשר "זקן יצחק גר לא ידעתי יום מותי". (6) אף שלפעמים המעלה היא לא מצד קושיא שישנה, כ"א, לפי שהוא קרוב יותר לפשוטו ש"מ.

איז ער געווען, כמתי? ס'איז דאך א דבר הפשוט, אז וויבאלד דער אויבער-שטער אליין, דער בעל הברכות, האט געבענטשט יצחק'ן, האט די זקנה אים ניט געדארפט אזוי שאטן (ובפרט אז אין יענע יארן איז 123 יאר¹⁰ ניט געווען אזא טיפער עלטער), אז ער זאל גאנצע 57 יאר זיין, כמתי!"

(ובפרט אז מען געפינט עס ניט בא קיינעם ניט¹¹ פון די אלע מענשען וואס

יעדע צוויי פירוש'ים צוזאמען, און ווי אזוי זי ווערט פארענטפערט דורכן דריטן פירוש.

ב. דער טעם וואס רש"י וויל ניט לערנען (ווי מ'קען אָננעמען בפשטות) אז, ותכהי'ן איז געשען דערפאר ווייל „זקן יצחק": אין דער פריערדיקער סדרה¹² שטייט „ויברך אליקים את יצחק", טייטשט דאָרט רש"י: נתיירא (אברהם) לברך את יצחק כו' אמר יכא בעל הברכות ויברך כו' ובא הקב"ה וברכו.

שטעלט זיך די קשיא¹³: ווי קומט עס וואס נאך דעם ווי דער אויבערשטער אליין האט געבענטשט יצחק אבינו, זאל ער שפעטער זיין אינעם מצב פון „ותכהי'ן עיניו", וואס פארשאפט דעם מענטשן צער און יסורים, ביז — ווי רש"י שרייבט ווייטער¹⁴ — אז מצד דעם

כו. ב. במיר פס"ד, ג), וסומא הוי מום (אמור כא, יח. כב, כב).

[ואין מזה סתירה לזה שפרש"י עה"פ (ש"ב ה, ו) העורים והפסחים — והיו להם שני צלמים (עבודת כוכבים) א' עור וא' פסח שנעשו על שם יצחק ועקב כו' — כי י"ל שזהו רק לדעת היבוסים שלא הבחינו דרגת „ותכהי'ן דיצחק (ופשוט שלא ידעו שהי' „עולה תמימה"). והרי גם יעקב חשבוהו „לפסח" (שפירוש „דולג" — פרש"י בא יב, יא), אף שהי' רק „צולע" (וישלח לב, לב), ועוד ועיקר שהרי לאחזי ויבא יעקב שלם כגופו (פרש"י וישלח לב, יח) — שהי' צולע משך זמן קצר ביותר במשך כל ימי חייו. ובפשטות י"ל שאר"פ לעשות צלם של (רק) כיהוי עינים].

ועפ"י חידוש בהלכה (ע"ד הפשט) — דכיהוי עינים לא הוי מום¹⁵.

10) שנותיו של יצחק אז (פרש"י פרשתנו כו, ב).
11) משא"כ ביעקב יש לומר, אשר: (א) כבידות עיניו באה מצד זה ש, מעט ורע"ם הוי ימי שני חיי גי' (ויגש מו, ט). (ב) „כבדו קל יותר מ, ותכהי'ן (ראה זהר פרשתנו קמב, א. ספורנו כאן). (ג) גם זה — הי' רק בסוף ימיו (וראה באר יצחק לפרש"י כאן).
11*) ואע"פ שפרש"י (בראשית ד, כג) שהי' למך סומא: א) הרי מסיים שם „כך דרש ר' תנחומא" (דקא' על כל הפירוש, ב) אינו מפורש בככות, ג) מביא גם פירוש אחר.

עיניו הי' באי' — משמע שכל ימיו הי' „עולה תמימה".

(***) ואף שבבכורות שם דגם „מחסורימא" (שחסרה מראייתו אבל רואה מקצת — פרש"י) הוי מום — פשיטא שאין הכוונה שלא עמד בראיתו כ"א נחלש במקצת, כ"א אדובא וכלשון רש"י „הראי היא (רק) מקצת.

(7) כה, יא.

(8) ראה ע"ז לקמן ע' 217 — בבאור פרש"י בפסוק שלאח"ז, „לא ידעתי יום מותי, אריב"ק כו").

(9) ויבא כה, יג. לא, מב.

דרך אגב — גם בפרש"י זה נראה גודל דיוק הלשון שלו: המקור לפרש"י הוא בתנחומא פרשתנו (1), אלא ששם הלשון „הואיל ונתייסס בעיניו כו" [וכן במדר"א פלי"ב: מכאן אתה למד שהסומא חשוב כמת], ואילו בפרש"י הלשון: „שכחו עיניו .. והרי הוא כמת".

והביאור בזה [נוסף לזה שבקרא מצינו רק הענין דכהו עיניו ולא שנתייסס¹⁶]: אאר"פ לומר שיצחק הי' סומא, כי הי' „עולה תמימה" (פרש"י פרשתנו

(*) גם בנדרים (סד, ב) סומא חשוב כמת — אבל שם אין המדובר ביצחק.

(**) בבכורות מד, א: כל מחמת כהיותא כו', וברש"י שם: כהיותא, דאינו רואה (ובשטמ"ק מוסיף „וכ"ה ברבינו גרשום: כלל) אבל הפירוש „ותכהי'ן בפשט"מ הוא (לא שאינו רואה כלל, כ"א) שרק נחלש כח הראי' אפילו במקצת, (וע"ד מש"נ: כהה הנגע — שלא עמד במראיתו (חזקוני יג, ואו ובפרש"י, וראה חור"ב שם).

(***) ובפשטות — וגם מזה שגם אחרי „ותכהי'ן

דער סמיכות הכתובים איז מרימו די סיבה פון „ותכהי“¹⁵.

און דעריבער שטעלט רש"י דעם פירוש אז דער „ותכהי“ איז געקומען „בעשנן של אלו“¹⁶ גלייך צום אָנפאַנג אַלס פירוש העיקרי, ווייל ער איז מרומז דורך די פסוקים גופא. משא"כ לויט די אנדערע צוויי פירושים, איז די סיבה פון „ותכהי“ ניט מרומז בפשטות הכתובים.

ד. אין דעם ערשטן פירוש זיינען אָבער דאָ צוויי שוועריקייטן:

(א) ס'איז מובן, אז די נשי עשו האָבן ניט געוואוינט צוזאַמען מיט יצחק'ן, נאָר זיי האָבן געהאַט אַ באַזונדער דירה (אָדער דירות) פאַר זיך¹⁷; ס'איז אויך פאַרשטאַנדיק, אז דאָס וואָס „היו עובדות ע"ז“ און „מעשנות וכו'“ האָבן זיי געטאָן אין זייער (רשות) דירה — און וויבאַלד אַזוי, איז ניט גלאַטיק צו זאָגן, אז „עשנן של אלו“ אין זייער דירה, האָט פאַרשאַט יצחק'ן אין זיין הויז.

(ב) פאַרוואָס האָט „עשנן“ געשאַדט בלויז יצחק'ן, און ניט רבקה'ן?¹⁸

(15) ראה גם תנחומא כאן ח. רא"ם ושפ"ח כאן.
(16) עפמיש בפנים יומתק לשון רש"י „בעשנן של אלו“ (ולא של נשי עשו), שכוונתו כזה — אלו שנאמרו למעלה, בכדי להדגיש שפי' זה מרומז בסמיכות הכתובים.

(17) ראה טור האירח ופענח רוא ע"פ ותהיין מורת רוח גר. וראה פרשי כז, טו.
(18) כי לפירוש זה הכיהיו עינים אינו תלוי בזקנה, כדלקמן הערה 26.

התירוצים שבתנחומא שהובאו במפרשי רש"י (שרבקה היתה רגילה בע"ז כו') הם רק אם נאמר שהכיהיו עינים בא בגלל שהעשן הי' של ע"ז, אבל לא לפרש"י (ראה לעיל הערה 2) שבא מהעשן גופא [אבל בשפ"ח כאן: שעשן קשה לעינים אבל רבקה היתה רגילה בו. וראה גי' חזקוני ודבק טוב].
בנוגע לנשי עשו עצמן — אין הכרח מהכתובים שלא כהו עיניהן. אף י"ל שבהקטירן ידעו ליהרר מהעשן. [וכן י"ל בנוגע לעשו. ובפשטות יותר — כי הי' איש שדח' ולא הי' נמצא כ"כ בכיתו].

זיינען דערמאנט ביז איצטער¹², כאָטש פילע פון זיי זיינען געווען אַ סך עלטער פון 123 יאָר.

דעריבער זאָגט רש"י אנדערע טעמים אויף „ותכהי“. דאָס מיינט, אַז (בכלל ובפרט) מצד דער ברכה וואָס דער אויבערשטער האָט געבענטשט יצחק'ן, ווען ס'וואָלט זיך ניט אַריינגעמישט קיין זייטיקע ענינים, (על דרך ווי ביי משה רבינו) „לא כהתה עינו“¹². דאָ האָבן זיך אָבער אַריינגעמישט זייטיקע סיבות — און זיי האָבן גורם געווען אַז „ותכהי עינו“.

ג. וויבאַלד אַז לערנענדיק דעם פסוק „ותכהי עינו מראות“ ווערט גלייך קשה — ווי קומט עס, אַז יצחק, וואָס דער אויבערשטער אַליין האָט עס געבענטשט, זאָל ליידן פון כהו עינו, כנ"ל — לייגט זיך אויפן שכל צו זאָגן, אַז דער ענטפער אויף דער שאלה איז אָנגעדייט אין די פסוקים גופא. און וויבאַלד אַז דעם פסוק פון „ותכהי עינו מראות“ קומט בהמשך צום פריערדיקן פסוק וואָס דערציילט ווי די נשי עשו זיינען געווען „מורת רוח ליצחק ולרבקה“ (צוליב דעם וואָס זיי האָבן געדינט ע"ז¹³), איז מסתבר¹⁴, אַז אין

(12) אף ש"ל שאין מוזר זה בכתוב — מפני שאין נפקים, משא"כ בנדר"ד (וביעקב), אבל גם עפ"י עדיין לא יתורץ זה שמוכה בנוגע לכהו אנשים שלא היו טומים אף בגיל של 123 שנה ויותר.
(12*) ברכה לד, ז. וראה ב"ר פס"ה, ה: וצדקת צדיקים זה משה (שנאמר בו לא כהתה עינו — ראה בח"י פרשתנו כאן) יסורו ממנו זה יצחק כ"י כהו עינו.

(13) פרשי כו, לה. ולהעיר שבכמה כת"י רש"י איתא: ד"א מקטירות לע"ז כו'.
(14) אבל מזה לחוד אינו מוכרח — כי אפשר שסמיכות שני ענינים אלו הוא לפי שלא היו ביניהם מאורעות אחרים שדברה בהם תורה.

און וויבאלד אז דאס איז א סך א גרעסערע שוועריקייט (ווי די שווע-ריקייט אויפן צווייטן פירוש) — ווייל פארשאפן יסורים און היפך הטוב פאר איינעם צוליב דער טובה פון א צווייטן זעט אויס ווי היפך היושר, א זאך וואס איז לחלוטין ניט שייך צו זאגן ח"ו ביחס צום אויבערשטן — דערפאר שטעלט רש"י דעם פירוש נאך צווייטן פירוש²¹.

ו. ווי געזאגט פריער, האט יעדער פון די דריי פירושים א מעלה כלפי די אנדערע צוויי פירושים. אין אנדערע ווערטער: יעדע צוויי פירושים האבן די זעלבע שוועריקייט, אדער ניט גלאט-קייט, וואס איז ניטא אין דעם דריטן פירוש.

דער יתרון עיקרי וואס איז דא אין ערשטן פירוש לגבי די אנדערע צוויי באשטייט אין דעם, ווי געזאגט פריער, וואס בלויז ער איז מרומז אין פסוק.

די מעלה פון צווייטן פירוש קעגן ערשטן און דריטן: לויט אלע פירושים איז „ותכהי" געווען די סיבה וואס האט גורם געווען אז יצחק זאל די ברכות איבערגעבן צו יעקב. אבער לויטן ערשטן און דריטן פירוש איז דער „ותכהי" געקומען דורך אז ענין פון גנות און חסרון (לויטן ערשטן פירוש — מצד דעם עשן פון ע"ז, און לויטן דריטן פירוש — מצד דעם וואס יצחק האט געוואלט בענטשן עשרון) — ובמילא קומט אויס אז ענין פון גנות און חסרון האט געבראכט צו .. די ברכות!

(21) בסגנון אחר: הקושי על פי הכי הוא רק שאין לו מקור בפשטים (אבל הפירוש בקרא ש.ותכהי"ז בא ע"י דמעות המלאכים — מתקבל על הדעת): משא"כ הקושי על פי הגי' הוא שעצם הפירוש (הטעם על „ותכהי") אינו מתקבל כ"י [וע"ד משנית בלקיש ח"ה (ע' 43 הערה 39) זה שבכ"מ מקדים רש"י פי' האגדה ל.פשוטרי].

און מחמת די צוויי קשיות אויפן ערשטן פירוש מוז רש"י אנקומען צו די אנדערע פירושים²².

ה. די באזונדערע שוועריקייט אין יעדערן פון די אנדערע צוויי פירושים — (א) „כשנעקד ע"ג המזבח כ"י וירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו" (ב) „כדי שיטול יעקב את הברכות" [אויסער זייער בשותפות'דיקע שוועריקייט — ניט האבנדיק אויף זיך קיין רמז אין פסוק, כנ"ל]:

אין צווייטן פירוש איז קשה: דער תוכן פון דעם פירוש („נפתחו השמים וראו מלאכי השרת והיו בוכים וירדו דמעותיהם וכ"י לפיכך כהו עיניו") איז אז ענין פון דרש²³, לגמרי ניט עפ"י פשוטו של מקרא — דרכו של רש"י בפירושו עה"ת.

אויפן דריטן פירוש איז אבער דא נאך א גרעסערע תמי': ווי קומט עס אז דער אויבערשטער זאל פארטונקלען די ראי' פון יצחק'ן (און אויף אזוי פיל יאָרן), בכדי אז א צווייטער, יעקב, זאל דורכ-דעם באקומען די ברכות? ובפרט אז הרבה דרכים למקום, און זיכער האט דער אויבערשטער געהאט אז אנדער וועג דורך וועלכן יעקב זאל קריגן די ברכות.

(19) עוד מעלה בפירושים אלו על פירוש האי: לפי האי קשה מדוע נאמר „ותכהי" אחרי „וקן יצחק" (ראה לקמן סי') — משא"כ לפי הגי' (כדלקמן שם): וגם לפירוש הגי' יש לתרץ כדלקמן הערה 26.

(20) וצ"ע למה לא כתב רש"י ע"ז „ומדרשו", כדרכו בכ"מ.

(*) ובפרט שלפירוש הראשון נמצא שהתיבות „ויהי כי וקן יצחק" מפסיקות סמיכות הכתובים (כ"י „ותכהי" „ותהי"ן מורת רוח גוף), כמיש במשכיל לדוד כאן.

לערנט דעריבער רש"י א דריטן פירוש, כדי שיטול יעקב את הברכות, וואס לויט דעם פירוש איז גלאטיק דער סדר הכתוב: „ויהי כי זקן יצחק" און צוליב דעם האט ער געוואלט געבן די ברכות צו עשו, איז דערפאר — „ותכהין גר", כדי אז יעקב זאל נעמען די ברכות.

ז. פון די הוראות פון דעם דריטן פירוש אין רש"י: ווי ווייט מען דארף זיין נוהר אין ריידן לשון הרע:

לכאורה: בכדי אז יעקב זאל נעמען די ברכות האט דאך דער אויבערשטער געהאט א פשוט'ע עצה — צו מגלה זיין יצחק'ן²⁷ אז עשו איז א רשע²⁸, ובמילא וועט ער געבן די ברכות צו יעקב'ן!

ובפרט, אז וועגן עשרס פרויען האט שוין יצחק געוואוסט אז זיי דינען ע"ז²⁹ (יצחק האט אבער געמיינט אז עשו איז ניט שולדיג אין דעם; ער קען אויף זיי ניט משפיע זיין), און אויך וועגן עשו'ן אליין האט ער געוואוסט אז „עפעס" איז מיט אים ניט אינגאנצן גלאטיק — „אין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיר" ³⁰

היינט בשעת אז יצחק האט סיי ווי שוין געהאט עפעס א חשד אויף עשו'ן, האט דאך אים דער אויבערשטער שוין געקענט מגלה זיין די גאנצע זאך, אז עשו איז א רשע און מ'זאלט ניט

משא"כ לויטן צווייטן פירוש איז אדרבה: דער „ותכהין" איז געקומען צוליב יצחק'ס מעלה — צוליב דער עקידה²².

אויך דער דריטער פירוש האט א מעלה לגבי די ערשטע צוויי:

לויט די ערשטע צוויי פירושים קומט אויס, אז „ותכהין עיניו מראות" איז געשען א סך פריער פארן זמן פון „זקן יצחק". ווארום בעת עשו האט גענומען די נשים חתיות (אלט זייענדיק „ארבעים שנה"²³) איז יצחק דאן אלט געווען הונדערט יאר (ווייל ווען עשו איז געבארן געווארן איז יצחק אלט געווען זעכציק יאר²⁴). און לויטן צווייטן פירוש, אז דאס איז געקומען מצד די דמעות המלאכים, האט עס פאסירט נאך פריער — ווען יצחק איז אלט געווען 37 יאר²⁵.

שטעלט זיך די שאלה: פארוואס שטייט אין פסוק פריער „כי זקן יצחק" און דערנאך „ותכהין"? לויט די ערשטע צוויי פירושים²⁶ האט דאך געדארפט שטיין אין א פארקערטן סדר, לויטן סדר המאורעות?

22 עוד יתרון בפירוש זה על פירוש הא' והג': לפי זה (שכהו עיניו בעת מעשה העקידה, כדלקמן בפנים) מתורץ בפשטות למה לא הריגש יצחק הא ד'זה (עשו) פירש לנ"א (פרשי' פרשתו כה, כז), משא"כ לפי הא' והג' שכהו עיניו לאחר'.

23 פרשתנו כו, לד.

24 שם כה, כז.

25 פרשי' פרשתנו כה, כז.

26 עיקר הקושיא הוא לפירוש הראשון. כי בנוגע לפי הב' יל בדוחק שהדמעות שנשרו מעיני המלאכים, היו רשומות בתוך עיניו (ביר פס"ה, י), ובמילא פעולת הדמעות היתה פעולה נמשכת, ולא כהו עיניו רק לאחר שהזקין [וכמש' בפענת רזא כאן. וראה מהרש"ל (והרבא ב"ש) כאן. פדריא פליב]. משא"כ לפי הא' „בעשנן של אלוי פשוט שכבר כהו עיניו כמה זמן לפני זה, ולא רק עתה (כאשר „זקן יצחק" — כגן שנה) ע"י ריבוי העשן ד... כן שנה!

27 ראה פרשי' וישב לו, לג: ולמה לא גלה לו הקב"ה כו.

28 ובפרט אשר בלאה"כ ראה יצחק שדברים בגו, שהרי אברהם אביו לא ברכו (ראה פרשי' ח"ש כה, יא).

29 פרשי' פרשתנו כו, לה.

30 שם כז, כא (מביר פס"ה, יט. תנחומא באבער פרשתנו יוד). אבל ראה רמב"ן ומפרשי רש"י שם.

געדארפט אַנקומען צו „ותכהין“ פון יצחק'ן.

זעט מען דערפון אויף ווי ווייט מען דאַרף זיין³¹ אָפּגעהיט פון ריידן לשון הרע: יצחק איז געווען 57 יאָר „כלוא בבית“ און „כמת“ אָבי מ'זאָל ניט ריידן אויף אַ אידן (אפילו אויף אַ ישראל מומר³²) לשון הרע!

און אויב בשייכות צו עשו'ן איז עס אַזוי, איז בנוגע צו אידן נאָך מתן תורה — נאָכדעם ווי דער אויבערשטער האָט געזאָגט צו יעדער איד³³ „אנכי הוי' אלקיד“, אַז ביי יעדער איד איז „אנכי הוי'“ געוואָרן „אלקיד“, זיין כח וחיות — על אחת כמה וכמה.

(משיחות ש"פ תולדות
וש"פ וישלח תשכ"ח)

(31) עדי' (סנה' יא, א. ועוד): חטא ישראל כו' וכי דילטור אני.
(32) ראה קידושין יח, רע"א.

(33) בלשון יחיד (ראה רמב"ן יתרו כ, ב. פסיר פכ"א, ו).
(34) לקוית ר"פ ראה. ובכ"מ.

תולדות ז

ב. איז דער ביאור אין דעם: אין דער פריערדיקער סדרה¹ שטייט „ויברך אלקים את יצחק“, טייטשט רש"י: „נתיירא (אברהם) לברך את יצחק מפני שצפה את עשו יוצא ממנו אמר יבא בעל הברכות ויברך את אשר ייטב בעיניו ובא הקב"ה וברכו“.

וויבאלד אזוי, שטעלט זיך די שאלה ביי אונזער פסוק: האַבנדיק די ברכה פונעם איבערשטן אליין, פון דעם בעל הברכות, איז דאָס זיכער כולל אריכות ימים, האָט יצחק נישט געדאַרפט איבערטראַכטן וועגן יום מותו אין עלטער פון הונדערט מיט דריי און צוואַנציק יאָר, והא ראי: אברהם און שרה וועלכע האָבן גע- האָט אַ ברכה פון איבערשטן האָבן מאַריך ימים געווען מער ווי הונדערט און דריי און צוואַנציק יאָר.

דעריבער זאָגט רש"י אז יצחק'ס זאָרג האָט זיך גענומען דערפון וואָס ער האָט דערגרייכט דעם עלטער וואָס איז אָפּגערוקט פינף יאָר פון זיין מוטערס פטירה; און מיט „הנה נא זקנתי“ האָט ער געמיינט נישט סתם אַלטקייט, נאָר אַ באַשטימטן עלטער, וואָס איז פאַרבונדן מיט „פרק אמו“.

עס קען דאָך אָבער ווערן נישט רעכט: ווי שטימט אָט דער כלל, וויבאלד יצחק האָט לפועל געלעבט 180 יאָר² אַ סך מער ווי פינף יאָר „סמוך לפרקה“ פון זיין מוטער? —

א. אויף די ווערטער „לא ידעתי יום מותי“ (אין אונזער פרשה¹) זאָגט רש"י: „אמר ר' יהושע בן קרחה אם מגיע אדם לפרק אבותיו ידאג חמש שנים לפניהם וחמש לאחר כן, ויצחק הי' בן כ"ג², אמר שמא לפרק אמי אני מגיע והיא בת כ"ז מתה והריני בן ה' שנים סמוך לפרקה, לפיכך לא ידעתי יום מותי שמא לפרק אמי שמא לפרק אבא“.

דאָרף מען פאַרשטיין:

(א) וואָס זוכט רש"י אַ הסבר פאַר- וואָס האָט יצחק געזאָגט „לא ידעתי יום מותי“, בעת יצחק אליין זאָגט דאָ פריער דעם טעם: „ויאמר הנה נא זקנתי“ — איך בין אַלט געוואָרען (און דערפאַר איז „לא ידעתי יום מותי“)?

(ב) צוליב וואָס דאָרף רש"י ברענגן דעם נאָמען פון דעם בעל המאמר³? וואָס איז דאָ נישט קלאָר אָדער נישט גלאַטיק אין דעם פירוש, וואָס דורך דער ידיעה, אז דעם פירוש האָט געזאָגט ריב"ק, וועט עס ווערן קלאָר און פאַרשטאַנדיק?

(1) כו, ב.

(2) מביר פסיה, יב.

(2*) כו הוא בכ"מ. קב"ג, וכן לקמן בפרשי בסוף הסדרה (ממילה יו, א) דיעבך הי' אז בן סג. ולכאורה הי' צריך לדאוג בהיותו בן קכב. וכמו שחי יצחק ה' שנים סמוך לפרק אביו והי' זה קפ שנים. ולהעיר מקרא לאדה"ז ריש הל' ת"ת שלו.

(3) כמדובר כמה פעמים שציד הרגיל אין רש"י מציין שם בעל המאמר, ועיד שבפסוק הקודם אינו כותב שפירושי הם בתחומא ובר' כאן.

(4) כה, יא.

(5) וישלח לה, כח. הובא כבר בפירושי פרשתנו

כה, ל.